

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLANDS INNLEGG I
STORTINGSDEBATTEN OM REVIDERT NASJONALBUDSJETT 17. JUNI
1993

President,

Vi står ved slutten av den andre stortingsperioden preget av store økonomiske problemer og med vanskelige parlamentariske styringsforhold. Det vil være av meget stor betydning at vi kan føre videre en politikk for rettferdig fordeling, økt verdiskaping og flere arbeidsplasser.

Da Arbeiderpartiet overtok regjeringsansvar i 1986 var norsk økonomi i en meget alvorlig krise. Den innenlandske økonomien hadde fått løpe løpsk og landet ble i tillegg vinteren 1985/86 rammet av et kraftig fall i oljeprisene. I første omgang var det nødvendig å devaluere den norske krona og stramme til den økonomiske

politikken for å kjøle ned økonomien. Så måtte det arbeides tålmodig og møysommelig for å gjenreise tilliten til norsk økonomi. Vi fikk ikke noe gratis. Regjeringen måtte ta tunge belastninger underveis, bl.a. fordi det ble nødvendig å holde et høyere rentenivå enn vi hadde vært vant med.

I samarbeid med partene i arbeidslivet fikk vi skritt for skritt pris- og kostnadsutviklingen under kontroll og fikk orden i utenriksøkonomien slik at det ble større handlefrihet i den økonomiske politikken. Denne brukte vi til å føre en ekspansiv budsjettpolitikk, for å stimulere sysselsettingen i en periode da vi opplevde kraftig nedgang i næringslivet. Utgangspunktet var svært vanskelig. Nesten alle deler av næringslivet ble rammet av nedgangen. Flere næringer, og særlig finansnæringen, sliter fortsatt med virkningene av det økonomiske frisleppet midt på 1980-tallet. Som andre land er også vi i de siste tre årene blitt rammet av den internasjonale nedgangen. Fortsatt sliter - særlig Europa - med å komme ut av krisen.

Vi har nå bak oss en periode med den kanskje mest ekspansive budsjettpolitikken noensinne. Vi har kunnet føre en slik politikk fordi statsfinansene har vært og fortsatt er gode, bl. a. pga. høye oljeinntekter. Det har vært riktig å bruke budsjettet så aktivt i disse årene. Ellers ville arbeidsledigheten vært enda høyere. Men det er ikke mulig å føre en svært ekspansiv budsjettpolitikk over mange år. Derfor må den økonomiske veksten framover mer komme som en følge av at vi etter hvert kan få et kostnadsnivå mer på linje med andre land og ved lavere renter. Det er dette som vil legge grunnlaget for større investeringsvilje og tro på framtida i næringslivet. Rammebetingelsene må være slik at folk og bedrifter igjen tør satse.

Dette har vært et viktig utgangspunkt for Regjeringens økonomiske politikk. Næringslivet har fått store avgifts- og skattelettelser, bl. a. gjennom den store næringslivspakken før jul. Lettelsene i arbeidsgiveravgiften betyr mer enn 5 milliarder kroner i kostnadsreduksjoner. De næringspolitiske tiltakene var nødvendige dels pga. de svake konjunktorene, men også

fordi arbeidet med å styrke inntjening og egenkapital i næringslivet gjennom mange år var forsømt. Her må næringslivet selv ta et betydelig medansvar.

Det har ikke vært noen reformpause i velferdspolitikken. Tvertimot har vi en rik reformperiode bak oss. Det har skjedd en omfattende barnehageutbygging. Den betalte foreldrepermisjonen er forlenget til ett år og tidskontoordningen gjør at den enkelte familie langt på vei skal kunne velge hvordan den skal tas ut. Utdanningen, fra grunnskole til universitet og høyskole, er styrket. Vi satser store beløp på utbygging av vei og jernbane, og arbeidet for å bedre miljøet har høy prioritet. Kommunenes inntekter er blitt styrket reelt med mellom 12 og 13 prosent siden 1989.

Når vi har kunnet satse så mye skyldes det ikke minst at vi fra 1991 til 1993 har greidd å flytte om fra overføringer på statsbudsjettet til investeringer og til aktive sysselsettingstiltak.

President,

det er ikke slik som det framstilles av enkelte at Regjeringen har prioritert ned helse- og omsorgssektoren for å bygge veier. Når kommunene idag reelt har 15 milliarder kroner mer i inntekter enn i 1989 er det lagt et solid grunnlag for bedringer i det kommunale tjenestetilbudet på viktige områder. De to siste årene er det kommet 10 000 nye stillinger i omsorgsyrkene, og antallet årsverk i hjemmesykepleien økte med 75 prosent fra 1985 til 1991. Andelen ansatte i helse- og omsorgssektoren har økt mer enn i noen annen del av det offentlige.

Disse reformene er gjennomført samtidig som vi har styrket konkurranseevnen. Når dette året er omme, har vi kuttet kraftig ned på det forspranget næringslivet i andre land hadde opparbeidet seg gjennom ti-femten år. Nå ser vi også tegn til stabilisering og til lyspunkter i arbeidsmarkedet.

Samtidig er det slik at det de siste årene er skjedd kraftige bedringer av folks private økonomi. Fra 1989 til 1992 økte norske husholdningers - lønnstakeres,

trygdede og næringsdrivendes - samlede kjøpekraft med 31 milliarder kroner, eller med 9 pst.

Samtidig er det norske rentenivået redusert meget kraftig. Det ligger nå lavere enn i de aller fleste av de land vi handler mest med og er nå på linje med eller lavere enn i Tyskland. For mange bedrifter og husholdninger har dette gitt store kostnadsreduksjoner. Illustrasjonsmessig vil en familie med en boliggjeld på 500 000 kroner få 10 000 kroner mindre i årlige renteutgifter ved en rentereduksjon på 2 prosentenheter. Statsbankrentene er satt ned, til fordel for mer enn 600 000 låntakere.

Dermed har vi lagt et godt grunnlag for å kunne løse jobb nr. 1 som er full sysselsetting. At Norge har lavere ledighet enn de aller fleste OECD-landene er ingen trøst for de som er ledige, men setter likevel våre problemer i et perspektiv. Vi kan samtidig glede oss over at vi har en jevnere fordeling av viktige velferdstilbud enn de aller fleste land. Vi har nå et godt grunnlag for å ta vare på dette. Men dette gjør seg

ikke selv. Kampen mot ledigheten og for økt velferd er to sider av samme sak. Uten økt verdiskaping sikrer vi verken arbeid for alle eller våre velferdstilbud.

Her er Regjeringens solidaritetsalternativ så viktig. Samarbeidet med partene i arbeidslivet må fortsette, slik at vi kan sikre lav kostnads- og prisvekst også i årene framover. Det vi har fått til i løpet av noen år er både oppløftende og positivt, men vi har fortsatt et stykke igjen. Vi må i årene framover følge opp med fortsatte kostnadsforbedringer. Og vi må følge opp med flere omprioriteringer på statsbudsjettet, nettopp for å styrke sysselsettingen og for å kunne bygge velferdstilbudene videre ut. Sysselsettingsutvalget foreslo at 5 milliarder kroner bør overføres fra overføringer til investeringer og aktive sysselsettingstiltak, utover det Regjeringen allerede har gjennomført fra 1991 til 1993. Vi vil følge opp dette i statsbudsjettet for 1994 og 1995. Men vi ser av finanskomiteens innstilling til Revidert nasjonalbudsjett og debatten her i dag at det igjen betyr litt av en politisk kamp, med et Høyre som ikke

vil investere, men gi skattelette - og et SV som helst vil slippe å ta slike reelle valg.

Regjeringen vil legge stor vekt på at tiltakene samlet får en god fordelingsprofil. Dette er også bakgrunnen for "solidaritetsmilliarden." Jeg er derfor glad for at forslaget om økt arbeidsgiveravgift på høye lønnsutbetalinger, den såkalte "kakseskatten", får flertall. Forslaget om økt formuesskatt vil bli tatt konkret opp i Regjeringens budsjettforslag for 1994. Høye formuer er konsentrert på få, og disse har gjennomgående også høye inntekter. Derfor skal vi merke oss at Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, som begge ~~hevder å legge~~ stor vekt på fordelingshensyn, ikke vil gi positive signaler på dette området.

Av og til ser det ut til at mange tror det er en enkel og selvfølgelig sak at vi vil greie å opprettholde og videreutvikle vårt velferdssamfunn. Men vi trenger ikke se lenger enn til våre naboland Sverige og Finland for å få illustrert hva slags situasjon vi lett kan komme opp i.

President, innstillingen fra finanskomiteen og debatten her i dag viser at det også ved denne korsvei har lyktes å få flertall for en ansvarlig og framtidsrettet økonomisk politikk. Det er Høyre som legger opp til en helt annen politikk, bygget på andre verdier.

Høyre foreslo i sitt budsjettforslag sist høst å kutte 12 milliarder kroner i forhold til Regjeringens forslag, og ville ~~vill~~ gi skattelettelser på 6 milliarder kroner. Høyres forslag innebar store kutt i bistandsrammen, i bevilgningene til kulturformål, i distrikts- og sysselsettingstiltak, i tilskudd til barnehager, i bevilgninger til fødselspenger, i jordbruksstøtten, i bevilgningene til samferdsel og i miljøtiltak. Høyre ønsker heller ingen inntektsvekst i kommunene i årene framover.

Høyre har satt som mål at offentlige utgifter skal reduseres til 50 pst. av verdiskapingen i Fastlands-Norge. Dette betyr kutt på 100 milliarder kroner, eller bortimot 25 000 kroner pr. nordmann. Dette er åtte-ni

ganger så mye som i Høyres budsjettforslag i høst. Det er da man virkelig kan se utslagene.

Det er en politikk med en slik innretning som framstår som det reelle motstykke til Regjeringens solidaritetsalternativ. Skal man ha skattelettelse, slik Høyre ønsker, må det finansieres ved omfattende privatisering og nedbygging, til dels rasering, av velferdstjenester. Alternativet er ikke SVs politikk. Den går ut på at den økonomiske veksten reduseres og bevilgningene til de mange formål likevel økes. Da havner vi lett i en lignende stilling som Sverige og Finland der vi, selv om vi har høyere oljeinntekter enn SV ønsker, etter få år må gjennomføre omfattende kutt i offentlige budsjetter. President; det er viktig at vi har klart for oss at valget står mellom Regjeringens solidaritetsalternativ og Høyres økonomiske politikk.